

Kohila Sillaotsa paisule möödaviik-kalapääsu rajamise kavatsus

a) Möödaviik-kalapääsu rajamise eesmärk

Kohila Sillaotsa paisule (PAIS014090) möödaviik-kalapääsu rajamise eesmärk on parandada kalade elupaiga- ja rändetingimusi Harju alamvesikonnas voolaval Keila jõel (VEE1096100).

Kohila Sillaotsa pais paikneb veekogumil Keila Atla jõest Keila joani ning on pärast Keila juga ja Kohila paisu teine paisrajatis ülesvoolu. Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskava 2022-2027 kohaselt on ülaltvoolu kahe esimese veekogumi nii ökoloogiline kui ka koondseisund hinnatud kesiseks¹. Kesise seisundi põhjuseks on märgitud paisud. Veekogumi üheks hea seisundi saavutamise viisiks on ette nähtud elupaikade taastamine kalade rändetingimuste parandamise teel².

2023. aasta uuringu³ tulemustest selgus, et Keila jõe lähtepoolses osas on 82% forelli sigimis- ja kasvualadest koondunud lõigule Kohila ja Atla jõe suudme vahel. Seega on fookus eelkõige kolmel tõsisel rändetõkkel: Kohila ja Kohila Sillaotsa paisud ning Lohu pais.

Praegusel hetkel ei ole Kohila Sillaotsa paisul tagatud kalade läbipääs ning kalad ei saa rännata üles- ja allavoolu. Rändetee avamisel on oluline positiivne mõju kalastikule. Kalade läbipääs on vajalik selleks, et tagada Keila jõe ökoloogiline sidusus. Keila joast ülesvoolu jääb jõeosa, mille populatsioonid on killustunud. Sellised populatsioonid nõrgenevad ajas ja on tundlikud erinevatele mõjuteguritele.

Kohila Sillaotsa paisu juures on jõe vasakul kaldal osaliselt kinnikasvanud täiendav liigveelaskme kanal, mille ülemises otsas on maakividest kaheharuline lävendülevool. Käesoleva kavatsuse eesmärk on kujundada kalade läbipääsu tagamiseks liigveelaskme kanalist möödaviik-kalapääs. Möödaviik-kalapääsu hilisem hooldus jääb maaomaniku kanda.

Tegevuste kirjeldus: Projekteerimistööde eesmärk on projekteerida Kohila Sillaotsa paisu kõrvale möödaviik-kalapääs, mis imiteerib kiirevoolulist jõelõiku, kus on kaladele sobivad puhkekohad suuremate kivide taga. Liigveelaskme kanali alaveepoolset otsa tuleb suunata paisule lähemale ning olemasoleva kanali vooluosa tuleb kindlustada ning anda põhjale vajalik lang, mis ei ületa 2%. Voolukiiruse vähendamiseks tuleb sāngi paigutada voolurahustusrahnud nii, et säiliks kanali võimalikult looduslähedane ilme. Seejuures säilitatakse Kohila Sillaotsa pais.

Asukoht: Kohila Sillaotsa pais asub Rapla maakonnas Kohila vallas Kohila alevis Keila jõel munitsipaalomandis katastriüksusel (tunnus 31701:001:1347).

---

¹ Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskava 2022-2027. Lisa 2.

² Lääne-Eesti, Ida-Eesti ja Koiva vesikondade veemajanduskavade 2022-2027 meetmeprogramm 2022-2027. Keskkonnaministeerium. Meetmeprogrammi Lisa 1 Meetmetabelid.
<https://kliimaministeerium.ee/veemajanduskavad-2022-2027#meetmeprogrammi-doku> (viimati vaadatud 12.11.2024)

³ Jõeforelli ja harjuse elupaikade ning asurkondade inventuur Ahja jõestik, Põltsamaa ja Keila jões. 2024. Eesti Maaülikool. Tellija: SA Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Joonis 1. Kohila paisu asendiplaan.

b) Ülevaade töödega mõjutatud alale jäävatest maaparandusehitistest, teedest ja muust infrastruktuurist

Vahetult Kohila Sillaotsa paisu kõrval jõe paremal kaldal paikneb muinsuskaitseobjekt Kohila vesiveski. Jõe vasakust kaldast ca 100 m kaugusel paikneb muinsuskaitseobjekt Vabadussõja mälestussammas. Mõlemat muinsuskaitseobjekti hõlmab ühine kaitsevöönd, mis kattub kavandavate tegevuste piirkonnaga jões.

Kohila Sillaotsa paisust ca 35 m allavoolu ületab Keila jõge 11220 Kernu-Kohila tee L2 (katastriüksuse tunnus 31801:014:0030).

Kernu-Kohila teega paralleelselt läbivad jõge maa-alused elektrimaakaabelliinid nimetusega AXCEL.3x95+25 24kV ja AXCEL.3x240+35 24kV.

c) Ülevaade objektist ning paikvaatluse pildid

Keila jõgi (VEE1096100) kuulub Lääne-Eesti vesikonda. Jõe pikkus on EELIS-e⁴ andmetel 111,9 km, valgala 676 km². Keila jõgi suubub merre ning on ühendatud Maidla jõega, Atla jõega ja mitmete ojade, peakraavide ja kraavidega.

Keila jõgi jaguneb kolmeks veekogumiks: Keila lähtest Atla jõeni, Keila Atla jõest Keila joani ja Keila Keila joast suudmeni. Kohila pais paikneb veekogumil Keila Atla jõest Keila joani ning on pärast Keila juga ja Kohila paisu teine paisrajatis ülesvoolu. Pais on hinnatud kaladele ületamatuks rändetõkkeks³. Lääne-

⁴ EELIS. Eesti Eluslooduse Infosüsteem.

Eesti vesikonna veemajanduskava 2022-2027 kohaselt on üלטvoolu kahe esimese veekogumi nii ökoloogiline kui ka koondseisund hinnatud kesiseks⁵. Kesise seisundi põhjuseks on märgitud paisud. Veekogumite hea seisundi saavutamiseks on ette nähtud vooluveekogu tervendamine, hüdmorfoloogiliste tingimuste parandamine ja elupaikade taastamine kalade rändetingimuste parandamise teel⁶.

Kohilast ülesvoolu on peamiseks probleemiks jõel olevad paisud, mis muudavad jõe reaks suhteliselt lühikesteks isoleeritud lõikudeks. See ei võimalda saavutada kalastiku normaalset looduslikku liigirikkust ja võimendab võimalikke negatiivseid mõjutegureid (hüdroloogilise režiimi rikkumine paisudel, põuased suved jne). Kui mõni kalaliik mingil põhjusel mõnest isoleeritud jõelõigust kaob, siis puudub võimalus selle jõelõigu taastasustamiseks. Paisude alla on jäänud ka mitmed väärtuslikud karestikud, millest jõe kalastiku liigi- ja isendirikkus otseselt sõltub⁷. Lisaks kalade rände takistamisele soodustavad esimesed kolm paisu (Kohila, Kohila Sillaotsa ja Lohu pais) suvise veetemperatuuri tõusu³.

Maves AS poolt koostati 2013. aastal „Kohila Sillaotsa paisul kavandatavate tegevuste keskkonnamõju eelhindang“⁸. Eelhindangus on kalastiku ekspert Rein Järvekülg andnud seisukoha, et vajalik on kalade rändetee avamine kõigi Keila jõel olevatel paisude juures Kohilast kuni Inglise paisuni (k.a).

Kohila Sillaotsa paisu paisutuskõrgus on 1,1 m. Paisu liigveelase on kivikbetoonist trapetsikujuline üleool, mille ülaveepoolse seina tagune on täidetud pinnasega, mille pealispind on kindlustatud veerise ja maakividega. Kihtide vahele on pandud plastist geomembraan. Betoonpaisu on vasakus kaldaosas pikendatud maakividest üleooluga. Põhjalase on betoonpaisu sees 1,7 m laiune puitšandooridega suletud tühjendusava. Juurdepääs mööda paisu üleooluharja. Suurvee ajal ei ole võimalik seal toimetada.

Vasak liigveelaskme külgkanal on põhijõest eraldatud kahe põhjapais üleooluga. Alaveepoolne osa on rajatud suurtest maakividest, ülaveepoolne osa on suure nõlvusega (1:6) rähkne pinnas. Kanali põhja laius on ca 4 m.

Paisutusel puudub kehtiv keskkonnaluba.

---

⁵ Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskava 2022-2027. Lisa 2.

⁶ Lääne-Eesti, Ida-Eesti ja Koiva vesikondade veemajanduskavade 2022-2027 meetmeprogramm 2022-2027. Keskkonnaministeerium. Meetmeprogrammi Lisa 1 Meetmetabelid.
<https://kliimaministeerium.ee/veemajanduskavad-2022-2027#meetmeprogrammi-doku> (viimati vaadatud 12.11.2024)

⁷ Keila jõe valgala reostuskoormuse uuring. AS Maves, 2013. Tellija: Keskkonnaamet.

⁸ Eelhindang on kättesaadav Keskkonnaameti kontorites üle Eesti.

Joonis 2. Vaade Kohila Sillaotsa paisule ja vasakkalda liigveelaskme külgkanalile (27.02.2025).

Joonis 3. Vaade ühele kivi läviülevoolule vasakkalda liigveelaskme alguses (27.02.2025).

- d) Eelhinnang, kuidas paisu likvideerimine võib mõjutada tulundusmetsa, eramaid, infrastruktuuri, kaitseväärtusi, ettevõtete tegevusi**

Mõju tulundusmetsale: Mõju tulundusmetsale puudub.

Mõju eramaadele: Jõe vasakule kaldale möödaviik-kalapääsu kujundamisega seotud katastriüksused on eelkõige Viljandi mnt 5b (31701:001:1347), Jõelõnga (31801:023:0003) ja Keila jõgi L4 (31701:001:0569). Kavandatav tegevus kooskõlastatakse nii nimetatud kui ka objektile ligipääsuks vajalike kinnistute omanikega.

Mõju infrastruktuurile:

Kohila Sillaotsa paisust ca 35 m allavoolu ületab Keila jõge 11220 Kernu-Kohila tee L2 (katastriüksus tunnusega 31801:014:0030). Kavandatav tegevus kooskõlastatakse Transpordiametiga.

Vahetult Kohila Sillaotsa paisu kõrval jõe paremal kaldal paikneb muinsuskaitseobjekt Kohila vesiveski. Jõe vasakust kaldast ca 100 m kaugusel paikneb muinsuskaitseobjekt Vabadussõja mälestussammas. Mõlemat muinsuskaitseobjekti hõlmab ühine kaitsevöönd, mis kattub kavandavate tegevuste piirkonnaga jões. Kavandatav tegevus kooskõlastatakse Muinsuskaitseametiga.

Kernu-Kohila teega paralleelselt läbivad jõge maa-alused elektrimaakaabelliinid nimetusega AXCEL.3x95+25 24kV ja AXCEL.3x240+35 24kV. Kavandatavast tegevusest teavitatakse seotud osapooli.

Kohila Sillaotsa pais ei asu riiklikult hooldataval maaparandussüsteemil või selle osal.

Mõju kaitseväärtustele:

EELISE³ andmetel on Kohila Sillaotsa paisu piirkonnas inventeeritud järgmiste II kaitsekategooria kaitsealuste liikide leiukoht: veelendlane (*Myotis daubentonii*), põhja-nahkhiir (*Eptesicus nilssonii*), pargi nahkhiir (*Pipistrellus nathusii*) ja suurvidevlane (*Nyctalus noctula*). Tööde kavatsus ning valminud projekt kooskõlastatakse Keskkonnaametiga, kes annab oma seisukoha ja vajadusel suunised leevendusmeetmete rakendamiseks.

Euroopa Komisjoni "ELi elurikkuse strateegia aastani 2030" (Brüssel 2020)⁹ kohaselt on oluline jõgede kui elupaiga tõkestamatus ja sidusus. Pinnaveekogude puhul on kõige levinumad survetegurid hüdro-morfoloogilised tegurid, näiteks: sāngi, põhja, kalda- või rannaala füüsiline muutmine, paisud, tõkestusrajatised, lüüsid ja hüdroloogilised muutused. Elurikkuse strateegia eesmärk on, et 2030. aastaks on taastatud vähemalt 25 000 km ulatuses jõgede vaba vool, kõrvaldades eeskätt iganenud takistused ja taastades lammi- ja märgalasid. Jõgede vabavoolulise seisundi taastamise eesmärk on muuhulgas hoogustada ulatuslikumaid jõupingutusi jõgede taastamisel, et sellest võidaksid nii vee-elustik kui nende elupaigad.

Paisudele kalapääsude rajamine parandab jõe ühenduvust peamiselt kalade jaoks. Samas kui tagada jõe tõkestamatus, taastub kogu jõe ökosüsteem. Jõgede tõkestamatuse taastamine aitab vältida siirdekalade väljasuremist ja saavutada asjakohaste veealaste õigusaktide eesmärgid.

Mõju ettevõtete tegevusele: Juhul kui paisu ei likvideerita, puudub mõju ettevõtete tegevusele (nt vesiveski sihtotstarbeline kasutamine).

---

⁹ ELi elurikkuse strateegia aastani 2030: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a3c806a6-9ab3-11ea-9d2d-01aa75ed71a1.0012.02/DOC_1&format=PDF